

Régészeti hírek

Újonan feltárt bucakemence a gömöri Somkúton

Az első vaskohászati ásatások az 1959–1964 között az észak-borsodi X–XIII. századi vaskohászatra jelentős eredményeket hoztak, melyről 1968-ban *Heckenast–Nováki–Vastagh–Zoltay*: A magyarországi vaskohászat története a korai középkorban (a honfoglalástól a XIII. század közepéig) c. könyvükben részletesen beszámoltak. *Heckenast* történeti összefoglalójában megállapítja, hogy „az észak-borsodi vastermelés a jelek szerint a Sajótól északra a XII. században, a Sajótól délre a XIII. század közepe táján szűnt meg, egyelőre nem tudjuk miért... Viszont éppen akkor, amikor abbamarad a vaskohászat az észak-borsodi vasyidéken, megkezdődik a gömöri és szécsi vasételepek kiaknázása. Lehetséges, hogy az észak-borsodi vaskohászok húzódtak föl észak felé Gömörbe és Tornába...”

Hosszú ideig ennyi ismeretanyaggal rendelkezünk az egykori Felvidék X–XIII. századi vaskohászatáról. 1983-ban értesültünk arról, hogy a Szlovák Nemzeti Múzeum egyik pozsonyi régésze *Füry Klára* 1983 nyarán *Somkúton* (Gemerský Sad), Pelsőcz közelében

végzett ásatásai során az inolai kemencéhez hasonló bucakemence maradványát talált (1. kép). Ásatásairól a következőket közli: „A feltárás közben megállapítottam, hogy a kemencét egy XV. században épült ház alapozása közben sértették meg. A mellékelt fényképen már nem látni azt a kősort, amely egy mellékfal alapzatát képezte és közvetlenül a kemence előtt haladt végig. A kemence felső részét pedig a ház padlózatának szintjéig lebontották. Ettől a helytől ca 50 m-re végeztem próbaásatást és ott bukkantam újabb kemence nyomaira. Ott már nem mutatkoztak a XV. századi településnek nyomai, ezért remélem, hogy ott sértetlenebb és kerámiával jól datált kemencét tudok majd feltárni.”

Nagy érdeklődéssel olvastuk e rövid ismertetést a gömöri ásatásokról és kíváncsiak vagyunk mit hozott felszínre *Füry Klára* régész 1984-ben. Ásatásaink eredménye a Kárpát medence északi részének X–XIII. századi vaskohászati történetét hasznosan fogja gazdagítani.

Kiszely Gyula

A dénesfai vasolvasztó kemence feltárása

A Kohászat 1983. 3. számában röviden felvázoltuk, hogy milyen céllal végzi immáron egy évtizede múzeumunk az úgynevezett nyugatmagyarországi vasvidék vassalak-lelőhelyeinek sorozatos régészeti szondázását.

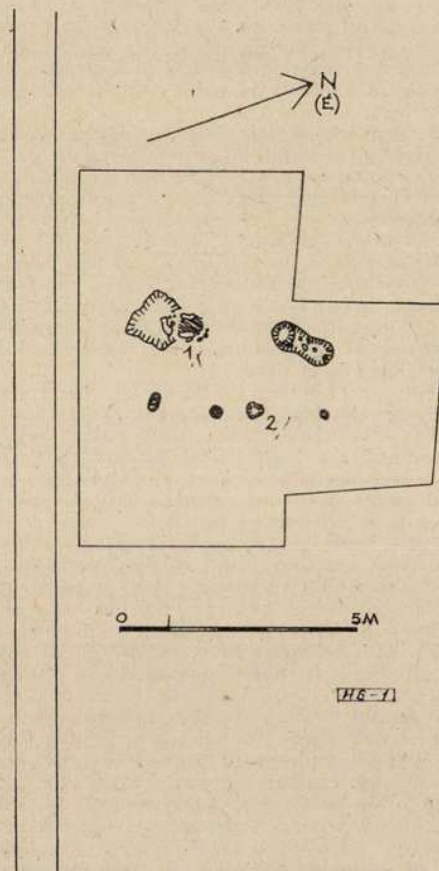
Az 1984 évi régészeti-geofizikai kísérleti telepnek a Répce melletti *Dénesfa* határában a Szikas dűlőt jelöltük ki.

Németh László dénesfai lakos néhány éve a Szikas dűlőben gyűjtött cserepeket és vassalakdarabokat adott át a kapuvári múzeumnak. A vassalakok nyomán kétszer is bejártuk a Szikas dűlőt és megfigyelhettük,

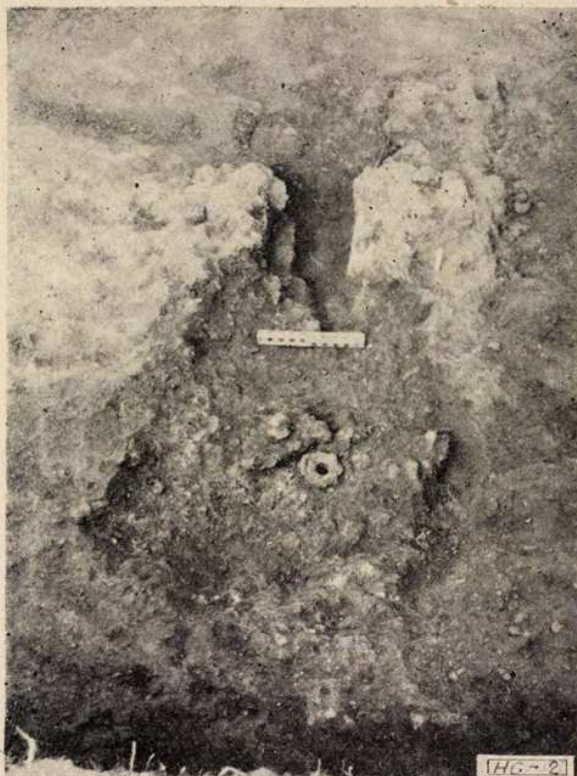
hogy a felszínen őskori (bronzkori) telep nyomai látszanak. A paties darabok, edénytöredékek és pattintott kovárdarabok mellett néhány csiszolt kőeszköz, vésők, balták is heverték a felszínen. Vassalakok csak nagyon elő, viszont igen nagy területen, mintegy 300 m átmérő-körben lehetett igen ritka eloszlásban salakmaradványokat találni. A salakok között nagyobb hőmérsékleten megfolyt sima felületű, súlyosabb darabok is voltak, egy fűvőcső és néhány kemencefaltöredék mindezek mellett azt az elképzelést alakította ki bennünk, hogy itt magasfelépítésű, nemeskéri típusú vasolvasztó kemencéket használhattak. Ezekből folyik ki ugyanis az itt talált jellegzetes típusú salak. A fűvőn is voltak olyan lenyomatok, amelyek alapján feltételezhettük, hogy agyagmellfalzatban voltak beépítve korábban. Maguk az apró, szórványos kemencefaltöredékek meg világosan mutatták belső szürkére égett felületükkel, narancssárgás, pirosas külső íves részükkel, hogy szabadonálló olvasztókemencékhez tartoztak.

A Liszt Ferenc Múzeum régészeti részlegétől kivonultunk Dénesfára. Bár az időjárás és egyéb körülmények kedvezőek voltak, mégis hiányozott egy biztos támpont a 300 m-nyi átmérőjű területen, ahol bizakodással kezdhettünk volna a mintegy 30 cm átmérőjű olvasztókemence felkutatásához. Salakhalmoknak ugyanis nyoma sincs a területen, sőt salak sűrűsödés sem nagyon észlelhető a viszonylag egyenletes elosztású felszíni leletanyagban.

1 m széles, 50 méter hosszú 1 kutatóárkunkat úgy jelöltük ki, hogy átmetszette azt a már feltöltődött egykori patak-medret, amelynek lejtős oldalain szintén találtunk szórványos vassalakokat sőt, egyik helyen egy apró vaséredarabot és fűvőtöredéket is.

1. ábra. Az 1. szelvény Dénesfán a vasolvasztó kemencével (1), újjraélt (?) tűzhely maradványával (2) és a műhely cölöpsorával

2. ábra. Az 1. vasolvasztó kemence maradványai feltárás közben

Bár a vassalakok az első-második ásónyom után árunk nyugati szélén nagyobb számban jelentkeztek és 6–7 méter hosszúságban egykori műhelyszint nyomait jelölő réteg is előjött, rajta az elszórt vasérczúzalékkal, a kemence biztos nyomait még nem lehetett felfedezni.

Ezért megkerestük ifj. Verő Józsefet a MTA Geodéziai és Geofizikai kutatóintézetéből, hogy más korábbi régészeti célú mágneses méréseihez hasonlóan, Dénesfán is mérjenek fel egy területet a vasolvasztó kemence felkutatására.

Árkunktól 1 m-re É-felé jelentős pozitív anomáliákkal jelentkezett a kemence és mellette egy másik izzítóhely szürkére égett foltja. Bár a salaksűrűsödés után ásva, árunkkal amúgy is rábukkantunk volna a kemence, a geofizikai mérés nyomán azonban pontosan rááshattunk az objektumra, időt, energiát és költséget megtakarítva. (1. ábra)

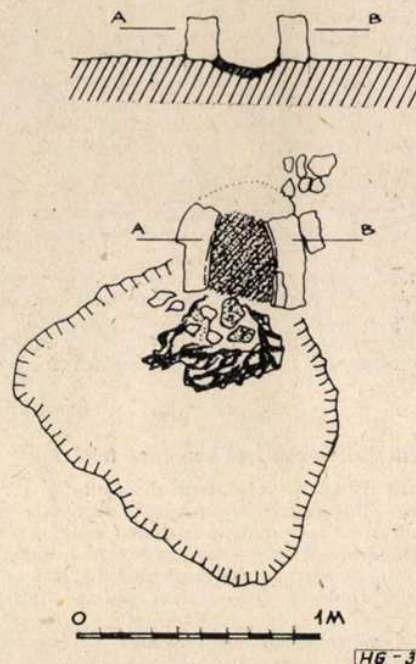
1. vasolvasztó kemence: 30 cm-re a felszín alatt patkóalakú agyagfalazat jelentkezett. 16–18 cm vastag, homokkal erősen soványított égett anyag, amely belül szürke színű és vékony salaklerakódás borítja, kívül vörös. A kemencefal a szántástól erősen összeroppedezett és hátsó részét az eke kifordította, így csak két oldalsó falszakasza áll eredeti helyén.

A medence átmérője 30 cm, alja sötétszürkére égett. A mellnyílás szélessége alul 28 cm. Mellfalazatoknak csak kis darabjait találtuk meg, rekonstruálható egész darabot nem, így a mellnyílás magassága itt egyelőre nem állapítható meg. A mellnyílás előtt 15 cm mély, 150 cm széles salakesapoló gödör található, amely szivacsos szerkezetű vassalakkal kemencefördékekkel, a kohó felmenő falának darabjaival volt tele. Néhány faszén és vaséredarabot is találtunk a gödörben, amelynek alján két rétegben kifolyt folyósalak helyezkedett el, mintegy 40 cm hosszúságban és szélességben. A salak legalább két olvasztásból származhatott. A gödör feltöltésének felső rétegében egy fúvó darabja is előkerült (2. kép). A kemence előtt egyébként kb. 20 kilogramnyi vassalakat találtunk a viszonylag kis méretű salakesapoló gödörben, ez nagyban hozzájárulhatott a magnetométer által jelzett erős mágneses hatáshoz.

A kemence töredékességeellenére — korábbi tapasztalataink alapján — rekonstruálható (3. ábra). anyagában, méreteiben teljesen a nemeskéri, iváni, tarjánpusztai vasolvasztókemencékkel egyezik meg. Szerkezetében az előbbieket mellett a tömördi, kányaszurdoki (Sopron és Magyarfalva-Harka között) valamint Sopron-magashidi vasolvasztó telepek kemencéire, kemencefördékeire emlékeztet. Nyilván azokkal egy korszakból származik.

2. Kemencemaradvány. Az 1. kemencétől 2 méterre egy újabb kemence alja került napvilágra. A 30 cm átmérőjű feketére égett kerek folt, amelynek közepe nagyobb hőmérsékleten szürkére égett szintén 30 cm mélységben bukkant elő. Mellette nem találtunk salakesapoló gödört, vagy kifolyt vassalakat. Ezt azért más rendeltetésű tűzhelynek tételezzük fel. Esetleg a buca újraizzításához használhatták. Az nem valószínű, hogy kovács-tűzhely lett volna.

A műhelynek — amely a nemeskéri műhelyhez hasonlóan — nem volt földbemélyítve, itt is előkerültek a cölöplyukai. Valószínű, hogy egy szín, talán oldalak nélküli cölöpépítény állott a kohó mellett, ennek tetőzete alatt tárolhatták a faszenet és a vasércet. A cölöplyukak között mintegy 2 kg — apró vasértöredéket gyűjthetünk össze. Ezek egy szinten elszóródva jelölik az egykori műhelyszintet. A vasolvasztó kemence mögötti piszkótalakú gödörben viszonylag több vasércet találtunk. A gödör oldalai nem voltak kiegészítve, az 1. kemence felé

3. ábra. A dénesfai vasolvasztó kemence rekonstrukciója, a medence metszete és a feltárt kemencemaradvány alaprajza

eső végében cölöplyuk mélyed le mintegy 35 cm mélységig az egykori műhelyszinttől.

Kormeghatározás: A cölöplyukak között Maximinus Daia római császár 310 körül vert bronzpénzét (follis) találtuk meg. Edénytöredék egyetlen egy sem volt s vasolvasztót tartalmazó I. szelvényben. A távolabb ázott szelvényekben két darab kopott római edénytöredék is előkerült a sok száz darab bronzkori cserép mellett. Szórványosan X-XI. sz.-i kerámiatöredékek is előfordultak szelvényeink mellett a felszínen. A feltárt vasolvasztó kemencétől 100 méternyire É felé pedig egy XI-XII.sz-i falu maradványairól egy gödröt és több fazéktöredéket kiástunk. Mindezek alapján — feltételezve, hogy a római pénz egy korábbi települési szint maradványa ezen a helyen — a Szikas dűlőben feltárt kemencét a X. század körüli időszakra keltezzük.

A vaskohászok által végzett erdőirtás (faszénégetés) után használhatták újra földművelésre és falualapításra a területet az Árpád-kori magyarok.

Hogy feltevésünk helyesnek bizonyul-e a kormeghatározást illetően az remélhetőleg rövidesen kiderül Dr. Márton Péter geofizikus méréseiből. w ugyanis a helyszínen égett mintákat vett az 1. és 2. kemencemaradványokból archeomágneses kormeghatározás céljára.

Dr. Gömöri János

Liszt Ferenc Múzeum, Sopron

A dénesfai vasolvasztók környékén végzett geofizikai mérések

Az MTA Geodéziai és Geofizikai Kutató Intézete már a hatvanas években megkísérelte Velem környékén fémolvasztó kohók kimutatását geomágneses módszerrel dr. Nováki Gyula kezdeményezésére. A mérések akkor annyit tudtak jelezni, hogy a salakok mágneszettsége eléggé csekély, így a mintegy 10 nT (nanotesla) körül várható anomáliát az 5 nT pontosságú akkori Schmidt-variométerrel, meglehetősen zavart háttér mellett nem lehetett kimutatni.

Az utóbbi években mind geoelektromos, mind geomágneses módszerrel több alkalommal végeztünk méréseket régészeti lelőhelyek feltárása céljából. Ezek jelentős része, dr. Gömöri János, a soproni Liszt Ferenc Múzeum régése kérésére történt. Geoelektromos mérésekkel a talaj felső részének, a mintegy 1—2 m-es legfelső rétegnek elektromos ellenállását határozzuk meg. A talaj ellenállásának változását kiterjedtebb, több méterre elnyúló objektumokat, így pl. kőfalak vagy árok feltöltések okozhatják, s ezt a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem Geofizikai Tanszéke sikeresen alkalmazta is régészeti célra. Kohók esetében a nehézséget az jelenti, hogy a salak többnyire szórvány alakjában jelentkezik, maga a kohó pedig elég kis, többnyire részben elpusztult építmény, így a jelentkező anomália sem túlságosan nagy. Ennek ellenére a Sopron-Kányaszurdok-i lelőhelyen a salakhalom helyén az ellenállás bizonyos növekedését figyeltük meg, de ez egyértelmű azonosításhoz kevés volt. Ugyanott azt is észrevettük, hogy a salakhalom környékén a természetes potenciál értéke megnőtt, ami minden valószínűséggel a fémek sók kioldásával és a közeli patak felé történő vízáramlással magyarázható.

Hasonló tapasztalatokat gyűjtöttünk néhány más lelőhelyen is, pl. a Sopron melletti Harkai esúcnál közelében lévő Kovácsi dűlőben is.

A Geometrics cég G-826A típusú protonmagnetométerével a geomágneses tér teljes intenzitását 1 nT pontossággal lehet mérni.

Régészeti mérés esetén a mérési pontokat olyan sűrűn kell elhelyezni, hogy legalább egy pont essék a régészeti tárgy okozta anomália területére. Ezért 1, legfeljebb 2 m-es állomástávolság használandó, de szó lehet 50 cm-es állomástávolságú sűrítésről is.

A műszer szondáját általában geofizikai mérések esetén hátton visszük. Régészeti mérések során célszerűbb a talajhoz közelebb elhelyezni, mert így a kis mélységű anomáliák nagyobbak. Ezért a talajtól mintegy 20 cm-re lévő zacskóba súlyasztottuk a szondát.

A mérés gyorsaságára tájékoztatásul szolgál az az adat, hogy egy munkanap alatt kb. 50 × 50 m-es terület mérhető fel, feltéve, hogy nem kerül sor kiegészítő

mérésekre, pl. sűrítésre, a terület szélén túl terjedő mérésre, a kiásott gödrök méréseire stb. Ezek természetesen csökkentik a napi teljesítményt.

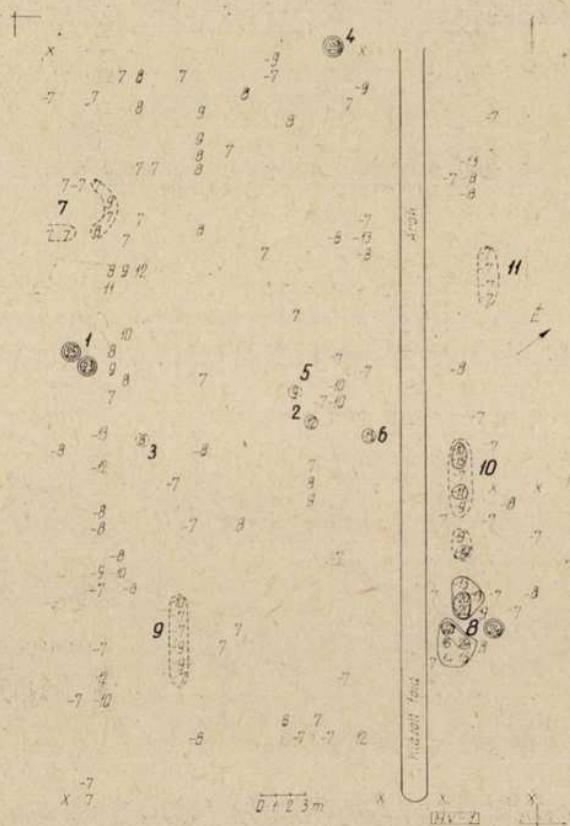
A Dénesfától délre fekvő mérési terület ÉÉNy felé enyhén emelkedik, amelybe a mérési terület közepén egy feltehetőleg régi patakmedrekből visszamaradt és szántással alaposan feltöltött árok mélyül bele. A terület geomágneses szempontjából nyugodt volt; az északkeleti felén, a térképen (1. ábra) üresen maradt részen kutatóárok készült.

A kutatóárok mellett, attól ÉK-i irányban nagyobb anomális rajzolódott ki. Míg az előzőek értéke zömében 7—15 nT, kivéve az 1. (25 nT) és 6. (28 nT) számút, addig ez 40 nT-s pozitív és 20 nT-s negatív anomáliával járt. A helyszíni sűrítés szerint alakja kissé ívelt (ez a térképen nem nagyon látszik). Mellette, tőle északkeletre még egy pozitív, 24 nT-s anomália van. Ezen a helyen a mérést követő napon került sor az ásatásra, és itt került elő az a vaskohó, amelyről dr. Gömöri János tanulmánya szól (ugyanabban a KL számban). A 9—11. sz. anomália, és esetleg néhány másik is, nem valódi, hanem a mágneszter időbeli változásából származhatik.

A dénesfai lelőhely tanulságai közül a következőket szeretnénk kiemelni: egyrészt azokon a helyeken, ahol megmaradt a kohó fala is, jól kimutathatók ezek helye kisebb mélységben geomágneses mérések segítségével. Másrészt a salak, salakhalom elég gyenge anomáliával jelentkezik, de ez erősen függ a helyi adottságoktól, így pl. cseh területen 1000 nT-s anomáliát is leírtak. A dénesfai kohóslak kissé erősebben mágnesezett, mint a többi, eddig vizsgált lelőhely salakja, míg azok próbadarabja 2—10 nT-s eltérést okozott a szonda közelében, itt 10—25 nT-s eltéréseket észleltünk. Ez bizonyos technológiai eltérésre, vagy eltérő összetételre, kohósítási hőmérsékletre utalhat, de leginkább arra, hogy itt a feltárás a kohó előtt in situ találta a mintegy 25—20 kg-nyi kifolyt salakot, vagyis itt egy jól körülhatárolható helyen nagy tömegű vassalak maradt meg.

Dr. Verő József

MTA Geodéziai és Geofizikai Kutató Intézete, Sopron

1. ábra A mérési adatok

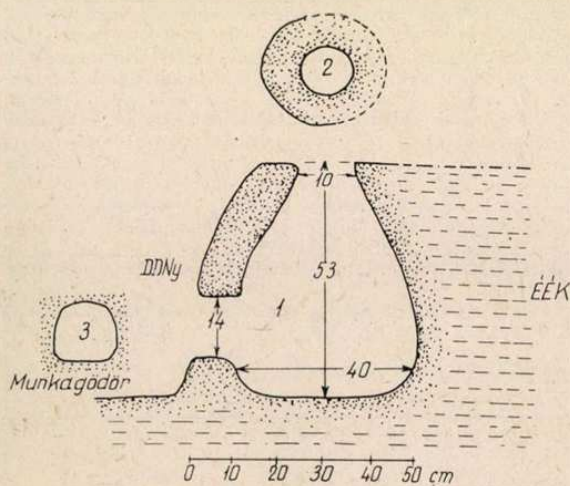
Árpád-kori vas-izzító kemence Loesmándról, a felső-pulyai járásból

Hosszú hagyománya van már a burgenlandi vaskutatásnak. A. Barb 1937.[1] évi előmunkálatai után 1967 és 1975 között intenzív ásatási tevékenység[2] következett, úgyhogy a burgenlandi vaskohászatot jól kutatottak számíthatjuk.[3] Előkészületben van K. Bielenin összefoglaló publikációja is.

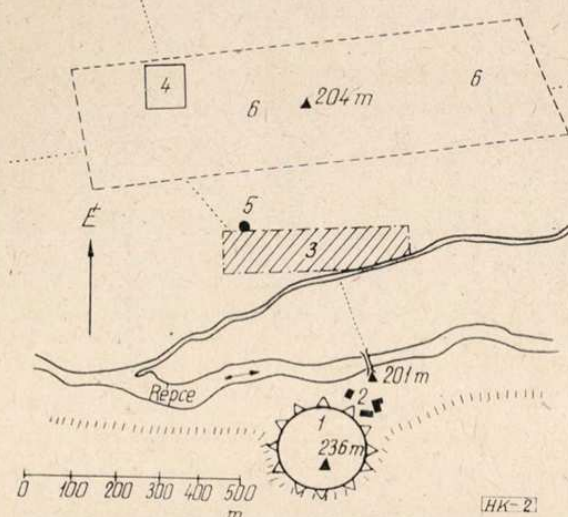
A kiegészítő kutatások keretében továbbra is nagyobb figyelmet szentelnek az őskori-, ókori-, továbbá a középkori vasérbányászatnak és kohászatnak.

A Burgenländisches Landesmuseum egyik leletmentő ásatásán, egy loesmándi (Lutzmannsburg) házépítés-nél, dokumentálhattak egy vasolvasztó kemencét, amely be volt építve a műhelygödör oldalába.

A kemencét A. Hirschler (Lutzmannsburg, Neustiftgasse, Parz. Nr. 626—629) családi házána építéskor, a garázsbejárat Ny-i falának betonalapozásánál metszette át a markológép és 1983. június 21-én jelentették a Landesmuseumnak. Még azon a napon megkezdődött a leletmentő ásatás Dr. Karl Kaus régész vezetésével, J. Polatschek gazdasági tanácsos közreműködésével.

1. ábra. Izzítókemence Lutzmannsburg/Loesmánd 1983. metszet, 2. torok, 3. mellnyílás

2. ábra. Lutzmannsburg/Loesmánd középkori településképe. 1. Körsánc (Ispáni vár XI—XIII. sz.), 2. „Hofstatt”, 3. Középkori falu, 4. Középkori temető (templompalota?), 5. Az izzítókemence lelőhelye 6. A mai falu

A mai felszín alatt kb. 180 cm-re állapították meg egy ismeretlen kiterjedésű munkagödör alját. Ennek a munkagödörnek egy körteformájú olvasztókemence volt az É-i oldalába építve. A kemence hátfalát és oldalfalait az érintkező talajba mélyítették bele és kitapasztották agyaggal. A kupolaformájú előrészt agyagból építették. Az agyag és az érintkező agyagos homoktalaj kb. 10 cm vastagon égett ki narancssárgás-vörös színűre. A tüzelőtér alja ovális volt, 30×40 cm, a kemence belseje 53 cm magas, a torok kerek, 10 cm átmérővel. A mellnyílás 14×14 cm-es méretű és 9 cm-rel a kemencefenék felett helyezkedett el. A kemence munkagödör felé eső fala 10 cm vastag volt és a mellnyílás falait jól elsimitották és kiegészítették. A kemence falaiban nem voltak fűtatónyílások, a fűtátás tehát a mellnyíláson keresztül történt. (1. ábra)

A munkagödör alján egy ovális, 30×40×5 cm-es, teknőformájú mélyedés található. Ez egy másik kemence alapjául szolgált. Ezt a korábbi kemencét a munkagödör bővítésekor és a második kemence építésekor lebontották.

Magában a kemencében és a munkagödörben néhány igen könnyű, kis vastartalmú folyósalak hevert. A kemencefalakat belül a toroknyílásig bevonta egy 1—2 mm-es „film” vékonyságú salaklerakódás. A munkagödörben találtak továbbá egy jómegtartást, végén salakos agyagfűvót (hossza 7 cm, szélessége kívül 4 cm belül 2 cm) és egy agyagedény oldaltörredékét (barna agyag, belül fekete, kívül szürkésbarna, apró kavicsokkal soványított, gyorsabb fazekaskorong korongolási rovátkaival, vastagsága 6 mm).

A kevés leletanyag miatt csak hozzávetőlegesen datálható a kemence a XI. és XIII. sz. közé, tehát az Árpád-korra.

Az 1983-ban Loesmándon feltárt kemence a Burgenlandban eddig feltárt égetőkemencéktől mindenekelőtt szélessége és körteformájú keresztmetszete miatt különbözik. A vékony „salakfilm” a kemence belső falán és a tiszta kemence-alj (medence) — különben a vasolvasztó kemencék (Rennöfen) mindig erősen salakosak — továbbá a szokatlanul könnyű folyósalak is megengedi azt a lehetőséget, hogy a loesmándi kemencét újraizzító kemencének (Ausheizofen) tételezzük fel. Ez a vasolvasztó kemence és a kovásműhely közötti munkaszakaszhoz kapcsolódik. Benne izzították és tisztították a vasolvasztókemencéből kikerült bucát a további feldolgozás előtt.

A műhely az izzítókemencével a középkori falu ÉNy-i szélén feküdt (2. ábra).

Ez a falu a Répce folyó (Rabnitz) közelében terült el a lapos balparton, erősen árvízveszélyes helyen és később arrébb költözött. Az 1983. évi ásatáskor még jól megfigyelhetők voltak az áradási rétegek. Az izzítókemence toroknyílását kb. 120 cm vastagon áradási rétegek borították el.

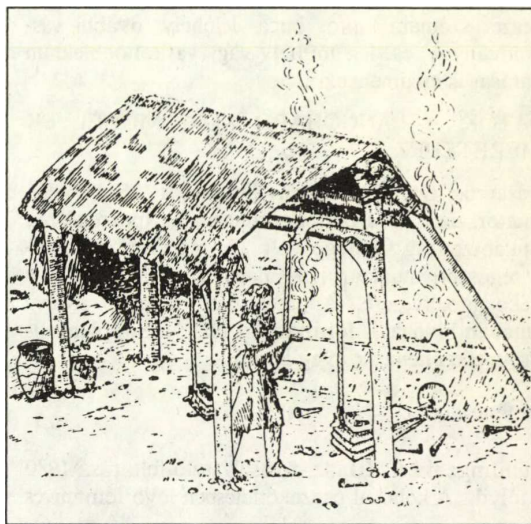
Loesmánd (Lutzmannsburg) középkori faluja, amelyet oklevelekben 1156-ban említenek[5] a Répce (Rabnitz) bal partján feküdt, a meredek jobbparton található egy nagy erődítmény, a loesmándi ispáni vár. A földvár (égett, vörössánc) körsánca és védőárka máig jó állapotban maradt[6]. A vár lábánál fekszik a „Hofstatt”. A faluhoz tartozó temető 400 méterre É-ra feküdt a falutól, a mai Breitegasse és a Kroatisch Geresdorf felé vezető út közötti területen. Néhány sír leleteit (üveggyöngyöket, emailos díszű fülbevalót, XI. sz-i vaskardot) őriz innen a Landesmuseum[7].

IRODALOM

- [1] Bard, A.: Spuren alter Eisengewinnung im heutigen Burgenland. WPZ 24, Wien 1937, S. 113 ff.
- [2] Bielenin, K.: Einige Bemerkungen über das altertümliche Eisenhüttenwesen im Burgenland. WAB 59, Eisenstadt 1977, S. 49 ff.
- [3] Kaus, K.: Lagerstätten und Produktionszentren des Ferrum Noricum. Leobener Brünne Hefte, NF 2, Wien 1981, S. 74 ff. (Zusammenfassung mit älterer Literatur).
- [4] FÖ 22, 1983, Wien 1984 (nyomás alatt).
- [5] Prickler, H.: 750 Jahre Weinbaugemeinde Lutzmannsburg. Festschrift. Lutzmannsburg 1968, S. 9 ff.
- [6] Ulbrich, K.: Die Wehranlage von Lutzmannsburg (Bgd.) BHBl. 26, Eisenstadt 1964, S. 161 ff.
- [7] Burgenländisches Landesmuseum, Ortsakt Lutzmannsburg. Rövidítések: BHBl. — Burgenländische Heimatblätter, Eisenstadt FÖ — Fundberichte aus Österreich, Wien, WAB — Wissenschaftliche Arbeiten aus dem Burgenland, Eisenstadt, WPZ — Wiener Prähistorische Zeitschrift, Wien.

Régészeti Hírek BKL Kohászat1984-05-01 / 5. szám,

Kiszely Gyula: Fűr Klára (Szlovák Nemzeti Múzeum, Pozsony) somkúti kohóásatásáról. BKL 1984, p. 538. Gömörliget (**Gemerský Sad**) **Somkútpusztá** (rövid hír) Fűr Klára és munkatársai részletes publikációjának Pdf-je a műhely rekonstrukciójával (1991-ből): https://www.snm.sk/swift_data/source/archeologicke_muzeum/zborniky/z01/Zbornik%20SNM%20Archeologia%201,%201991_107_144.pdf?5931209d36d60

(Fűr et al 1991, i.m. p. 141, 24. ábra).

Fűr Klára engedélyével korábban az Iparrégészeti Tájékoztatóban (X. évf. 1992. 7), közölhattuk a fenti szemléletes rekonstrukciót. A két feltárt műhely tanulmányozása alapján a szerzők arra a következtetésre jutottak, hogy Somkútpusztán vastermelésre specializált kis ipartelep volt

Gömöri János: A dénesfai avar kori vaskohászati telep szondázó ásatása, p 338-539.

Verő József: Geofizikai mérések a dénesfai vassalaklelőhelyen, p. 539.

Karl Kaus: A locsmándi Árpád-kor ispáni vár sánca mellett talált vasolvasztó kemence leletmentő ásatásáról (Lutzmansburg, Burgenland) BKL Kohászat1984-05-01 / 5. szám, 540.

Szakosztályvezetőségi ülés márciusban

A márc. 21-én tartott szakosztály vezetőségi ülés első napirendi pontjaként dr. Gömöri János soproni régész tartott előadást „Újabb eredmények a középkori vasolvasztó telepek feltárásában” címmel. A lapunkban megjelent múlt évi hasonló témájú cikkével nívdíjat nyert régész beszámolt az iparrégészet legújabb eredményeiről és problémáiról. Így a kiterjedt salakkutatósokról, a kohászati régészek UNESCO-kapcsolatairól, az avaroknak a Szovjetunió területén feltárt kohászatáról, (amely a mi nyugat-magyarországi leleteinkhez nagyban közelálló), az osztrákok burgenlandi ásatásairól és a lengyelek igen jelentős, Krakó-környéki feltárásairól. Kitért a helynevek (Tárkány, Tárján, Kovácsi) elemzése révén tervbe vett további kutatásokra. Végül a legfontosabb feladatok közül a kohász- és az anyagvizsgáló szakemberekkel való fokozott együttműködést emelte ki.

Selmeczi Béla, dr. Reisz Gyula, dr. Répás Pál és dr. Tardy Pál hozzászólásai és az ezekre adott válaszok egészítették ki a nagy figyelmet keltő előadást, amelyért az elnök fejezte ki a szakosztály vezetőség köszönetét.